

משיעורי מורינו הגאון רבי **נחום נבנצאל** שליט"א

עניני ברכת כהנים

בדין ברכת המצוות דברכת כהנים, ברכה אחת לכמה מצוות - בל תגרע בברכת כהנים, אם אפשר לצרף ברכת כהנים משני מנינים - בל תגרע בברכת כהנים בישראל ששמע חצי ברכה - ונקה האיש מעוון, בדברי הרמב"ן, מאאמו"ר זללה"ה

בדין ברכת המצוות דברכת כהנים - ברכה אחת לכמה מצוות

אזלא הוכחתו דהבה"ל]

אך לכאורה אף זה הדין, דאין נפטר בברכה שבירך קודם שחל החיוב, תלוי הוא במחלוקת האחרונים, דהנה בש"ך ביו"ד שם (ס"ק ו') כתב דאף בכיסוי הדם יכול לברכך על כיסוי ראשון ולפטור שאר כיסויים.

והגר"ש איגר בגליון מהרש"א שם תמה עליו דהיכן מציינו זה, שיהא יוצא במברך קודם שנתחייב, עיי"ש.

ועל כל פנים להש"ך יהא צריך עיון מפני מה מברכים בברכת כהנים על כל פעם בפני עצמה.

ובפרט שהרי כן הוא המנהג בהפרשת חלה במאפיות [ומצוי זה במאפיות מצות מכונה שמפרישים החלה בעודה עסה] שמברכים ברכה אחת בתחילת היום על כל הפרשות החלה שיעשו בכל היום, ואף שבשעת הברכה שבתחילה עדיין לא היה כאן אלא קמח.

ואולי יש לומר דהחילוק בזה הוא, אם הוא בידו או לא, דהיינו, שבשחיטה והפרשת חלה, אף שעדיין לא בא החיוב, מכל מקום בידו ליצור את החיוב על ידי שישחט הבהמה או ילוש את הקמח, ולכן יכולה הברכה לחול כבר כעת, ומה שאין כן בברכת כהנים שתלוי הוא בהתאספות הציבור, ועל כל פנים בהכרזת ה'כהנים', ואינו בידו.

והנה בגליון הרמב"ם (פ"א מהל' תפילה, מהדורת פרנקל) הובאו דברי רבינו אברהם בן הרמב"ם שכתב דהמנהג היה בזמנם, שהיו הכהנים אומרים הברכה ורק אחר כך היו קוראים להם 'כהנים', ומבואר דאף שעדיין לא הגיע שעת החיוב [דהא בלא שאומרים להם כהנים אינם חייבים מדאורייתא], מכל מקום חלה הברכה, וצריך עיון בכל זה.

בל תגרע בברכת כהנים - אם אפשר לצרף ברכת כהנים משני מנינים

כעת כשהוא כהן יחיד להרבה ראשונים אינו מקיים המצוה מדאורייתא (עיי' ביאור הלכה סי' קכ"ח סעיף כ"ה ד"ה יותר מעשרה), ואם כן הרי הוא עובר כלפי הדאורייתא בכל תגרע.

והיה מקום לכאורה להציע, שילך כעת לביהכנ"ס אחר

הנה בהלכות שחיטה (יו"ד סי' י"ט סעיף ה') מבואר, שמי ששוחט כמה בהמות מברך ברכה אחת על כל השחיטות, כל שלא הפסיק בין השחיטות בדיבור שאינו מעניין השחיטה אף אם נשתתה כמה שעות.

ואף כשהפסיק בדיבור שלא מעניין הברכה, הביא בזה בשו"ע מחלוקת אם יחזור ויברך או לא, והאחרונים נחלקו היאך ההלכה למעשה (עיי' ש"ך וט"ז על אתר).

ולפי זה יש לעיין בברכת כהנים, מפני מה הכהנים המברכים בשחרית חוזרים ומברכים במוסף.

וביותר צריך עיון על מה שנוהגים הרבה כהנים לעבור ממנין למנין ולברך בכל מניין מחדש אף כשאין הפסקה בדיבור כלל [וידוע שכן נוהגו הכהנים בבית רבינו מרן הגרא"ל זללה"ה בשנים האחרונות, על פיו, וכע"ז הביא הגר"א דינר שליט"א מרבינו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א].

ובפשטות היה נראה דהטעם בזה הוא, שבברכת כהנים המחייב הוא התפילה, וברכת העבודה, וממילא כל שלא הגיע הש"ץ לשם, עדיין לא הגיע זמן החיוב ולא שייך לפטור מברכה קודם שהגיע זמן המצוה.

[**ויהא זה תלוי** לכאורה בפלוגתת הגר"ח והבה"ל, דהנה בביאור הלכה (סי' קכ"ח סעיף א' ד"ה דזר) כתב, דעל כרחק הך דינא דאין ברכת כהנים אלא בתפילה אינו אלא מדרבנן, והוכיח לזה, דהא תפילה להרבה ראשונים אינה אלא מדרבנן.

ובעמק ברכה (עניני נשיאת כפים אות א') הביא דהגר"ח פליג על זה וסבר שהוא מתנאי הקיום מדאורייתא, והוא על פי מה שכתב הגר"ח (פ"ד מתפילה ה"א) דלכולי עלמא עיקר ענינה ומהותה של תפילה מדאורייתא היא, ולפי"ז

מעשה היה, בכהן שעלה לדוכן יחד עם כהן נוסף, וכיון שהיו שני כהנים הכריזו להם 'כהנים', והתחילו לברך.

והנה כשהגיעו ליאר', הלך לפתע הכהן הנוסף, והתברר שהינו 'איש הצלה' שקיבל קריאה דחופה להצלת נפשות.

וכעת שואל הכהן הנותר מה עליו לעשות, והיינו, שהרי

מדאורייתא, מ"מ תלוי הוא עכ"פ בהישראלים המתברכים וכשהם ישראלים אחרים הרי זה מצוה אחרת].

שאוהזים קודם ברכת כהנים, וישלים שם את הברכות.

אך נראה דלא יועיל זה, ומשום דבפשוטו כל מניין הוא מחייב בפני עצמו [דלכא' אף אם אינו תלוי בתפילה

בל תגרע בברכת כהנים בישראל ששמע חצי ברכה

י' שנסתפק בזה, וכע"ז הביאו מהגר"ש דבליצקי שנטה להחמיר מספק שלא להכנס באמצע ברכת כהנים לביהכ"נ, ומרבינו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א הביאו שנטה דאין עוברים בזה בכל תגרע.

ומעתה יש לדון אף בזה, אי נימא דעובר בכל תגרע, בהנידון דלעיל, דהיינו, באופן ששמע הישראל רק חצי הברכה, אם יוכל להשלים המשך הברכה במניין אחר.

ונראה, דכל הנידון האמור הוא רק כלפי הכהנים המברכים, דלגבי זה ההגדרה היא שהם ב' מחייבים נפרדים, אך לגבי הישראל המתברך לא שייך כל זה, ובזה ודאי יועיל אם ימשיך אחר כך את שמיעת המשך הברכה מכהנים אחרים.

והחילוק בזה נראה, דלגבי הכהנים כל מניין הוא מחייב בפני עצמו, דגדר החיוב הוא לברך את הישראלים, ומה שאין כן לגבי מצות הישראל, שאין מצוותו אלא 'להתברך', ואינו מתייחס כלל לכהן זה או אחר, וממילא הכל מצוה אחת היא, ופשוט.

הנה יש לדון אם שייך כל תגרע בישראל המתברך, לשיטת החרדים (מ"ב אות י"ח הביאו הבה"ל ר"ס קכ"ח) דהישראלים מצווים להתברך, והיינו אם יצא הישראל באמצע ברכת כהנים או יכנס אחר ברכה אחת,

ולכאורה דבר ברור הוא שעובר בכל תגרע, דמאי שנא מכל שאר מצוות עשה.

אמנם הנה בספרי דריש מקרא ד'לא תוסיפו על הדבר' שאפילו דיבור אסור, והיינו כגון ברכת כהנים שמקיים המצוה בדיבור, דאף בזה עובר בכל תגרע.

ומבואר דבלא הך ילפותא מקרא, מסברא יש לומר דכיון שדיבור אינו מעשה גמור, אינו עובר בו בכל תגרע.

ואם כן, הא כל מה שמבואר בקרא אינו אלא לגבי דיבור, אבל לגבי שמיעת הישראל שאינו אפילו מעשה קצת, לכאורה עדיין יש לומר שלא שייך בזה כל תגרע, וצריך עיון לדינא.

והראוני שכבר דנו בזה, עיי' הליכות שלמה תפילה פרק

זכר עולם

לנשמת הגאון הגדול

רבי נפתלי ב"ר חיים ברוך נבנצאל זצלה"ה מראשי ישיבת פוניבז' לצעירים

נלב"ע ט' סיון תשע"ב

יובא בזה להלן מתורתו - מתוך ספרו 'תורת הרמב"ן'

ונקה האיש מעוון

ימיו אין המים בודקין אותה, והעולה מן ההלכה (שם) שאפילו היו בניו ובנותיו נואפים ולא כהה במ לא היו בודקין, ע"כ דברי הרמב"ן.

ועיין במל"מ (פ"ב מהל' סוטה הל' ח') שכתב דדברי הרמב"ן הם גמרא ערוכה בפרק עגלה ערופה, דאמרי' התם וכי תימא עוון דידיה אין עוון דבניה ובנתיה לא, ת"ש לא אפקוד על בנותיכם וכו', ולא ידע' למה לא הביא הרמב"ם הלכה זו וכו', עיי"ש.

ובעיקר דברי הרמב"ן, הנה הרמבב"ן הזכיר בדבריו דלא כהה במ, ובגמ' לא נתבאר זה, ועיי' במל"מ שם שהביא דגם הרא"ש ס"ל הכי, ועיי"ש שהוכיח זה מדברי הגמ' והרחיב בזה.

ולכאורה מהלשון לא כהה משמע דמספיק אם כהה, אפי' אם לא הפסיקו, והוא תמוה דהעיקר שיהי' טהורים אבל כהוי לבד אינו מספיק, וצ"ע.

הנה בגמ' סוטה מז: אמרי' ת"ר ונקה האיש מעוון בזמן שהאיש מנוקה מעוון מים בודקים את אשתו אין האיש מנוקה מעוון אין המים בודקין את אשתו.

והרמב"ן בפירושו כאן עמד לבאר העניין, וז"ל - והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה, שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום כי חפץ למען צדקו ליסר הנשים שלא תעשינה כזמת יתר העמים ולנקות ישראל מן המזרות שיהיו ראויים להשרות שכינה בתוכם ולפיכך פסק הענין הזה משעה שנתקלקלו בעבירות כמו שאמרו (סוטה מז) משרבו הנואפים פסקו מי סוטה וכו' ...

וזה טעם מה שאמרו (סוטה מז) ונקה האיש מעוון בזמן שהאיש מנוקה מעוון מים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעוון אין המים בודקין את אשתו והנקיון הוא שלא בא עליה משקנא לה ונסתרה,

ויש מפרשים שאם בעל הבעל שום בעילה אסורה כל

-יו"ל מכתבי תלמידים-

להצרות, תרומות וכן לקבלת הג' - 0548598294 או כתובת A859309@GMAIL.COM